

Minder arm als de fotograaf

Het ANP introduceert *fair trade*-fotografie: als een foto van een man in een Afrikaans dorpje geld opbrengt, krijgt hij twintig procent. Heel mooi – al zitten er wel haken en ogen aan.

MARIANNE LAMERS

Fotografe Mirjam Letsch: 'Dit is zo'n voorbeeld van een Indiase vrouw die ik al tien jaar betaal voor haar afbeelding op de ansichtkaarten die ik verkoop. Zij kan van de opbrengsten haar gezin onderhouden en haar kinderen naar school sturen.'

EINDELIJK KRIJGEN mensen in ontwikkelingslanden ook wat terug voor de plaatjes die van ze geschooten worden. Prinses Máxima verrichtte gisteren de opening van *World Portraits*, een initiatief van het Algemeen Nederlands Persbureau (ANP), in het Museum in Den Haag. De expositie bestaat uit 2100 portretten van bewoners uit ontwikkelingslanden, geportretteerden die stuk voor stuk betaald worden. 'De Max Havelaar in de fotografie', noemde Bas van Beek, adjunct-directeur foto van het ANP, het eerder.

World Portraits is dan ook het eerste wereldwijde initiatief dat ervoor zorgt dat mensen meedelen in de verkoopsuccessen van hun foto. Voorheen werd het geld dat een publicatie van een foto opbracht, gedeeld door de fotograaf en het persbureau, nu leveren beide tien procent in. Zo blijft per publicatie twintig procent over om de geportretteerde te betalen.

De modellen – geen professionele modellen, maar 'gewone' mensen – tekenen bij het nemen van de foto een zogenaamd *model release contract*. Iris van Rijn van World Portraits: "Dit is het zogenaamde portretrecht; hiermee geven ze toestemming voor het gebruik van hun foto voor alle publicatiedoel-einden."

De modellen komen voornamelijk uit tweede- en derdewereldlanden en hebben niet allemaal een eigen bankrekening of een vaste verblijfplaats, vertelt Van Rijn: "Om ervoor te zorgen dat ze toch betaald worden, krijgen de modellen hun geld via *microbanking*-faciliteiten of andere projecten in hun regio." En dat is is niet altijd even makkelijk: "Het wil ook wel eens niet lukken, in sommige landen willen banken of organisaties gewoon niet meewerken."

Tot nu doen zo'n vijftien fotografen mee aan het project, voornamelijk mensen die zich voorheen ook al betrokken voelden bij wereldproblemen. Van Rijn: "Je ziet toch dat er voornamelijk sociaal bewogen mensen op afkomen, die de moeite willen doen om het mensen uit te leggen en een contract te laten tekenen."

Mirjam Letsch, cultureel antropologe en fotografe bij het ANP, is zo'n sociaal bewogen fotografe. Als een van de circa vijftien fotografen die meedoen aan het project, vertelt Letsch hoe zij het idee via haar eigen stichting Dunya toepast: "Ik kom al tien jaar lang terug op dezelfde plek in India en heb mensen die ik fotografeerde altijd betaald via de opbrengsten van de ansichtkaarten waar ze op staan afgebeeld. Ik ben blij dat ik me nu kan aansluiten bij een groter initiatief."

Letsch geeft toe dat zij makkelijker praten heeft dan fotografen in conflictsituaties: "Doordat ik als antropologe langer op één plek zit, kan ik een band opbouwen met de mensen die ik fotografeer. Ik spreek de lokale taal en kan ze uitleggen wat ze ondertekenen. Ik kan me voorstellen dat dit niet altijd mogelijk is. Als ik ergens een minuut ben en ik neem een foto van iemand, dan laat ik diegene ook geen contract ondertekenen."

Sander Nieuwenhuys, sinds 1999 freelance fotograaf en onder andere werkzaam voor *Het Parool*, heeft niet het idee dat hij nu tien procent misloopt van zijn inkomsten: "Ik kan nu foto's maken die ik voorheen niet kon maken, doordat je toch iedere keer met dat portretrecht zat. Nu kan ik portretten wel commercieel aanbieden. Ik zie het dus meer als een extra inkomstenbron dan dat ik iets misloopt."

NIEUWENHUYS IS ZEER te spreken over het idee achter het project: "Ik vind het echt een superleuk initiatief. Ik voelde me toch altijd een beetje lullig als ik in dat soort landen foto's maakte voor reisreportages of zo. Nu krijgen ze er ook iets voor terug en is de fotograaf niet enkel een profiteur."

Nieuwenhuys zegt dat dat bedrag kan oplopen tot honderden euro's: "Niet alles betaalt zo goed natuurlijk, maar als mensen gefotografeerd worden voor een reclamecampagne, levert dat vaak duizend euro op. Als geportretteerde heb je recht op twintig procent, dus reken maar uit. Als je in een hutje in Afrika woont, is dat toch leuk."

In de praktijk wil het idee nog wel eens hapen, geeft Nieuwenhuys toe. Niet iedereen reageerde bijvoorbeeld enthousiast toen hij in Cuba met een contract kwam aanzetten: "In zo'n communistisch land vertrouwen ze het natuurlijk niet als je om adres en bankgegevens vraagt." Ook in Kenia liep hij tegen problemen aan: "De mensen daar leven nog